

تجزیه و تحلیل اثرات فرهنگ شهری بر توسعه پایدار شهر فولادشهر

مریم فلاح*

چکیده

دنیای امروز، دنیای تغییر و تحول است و همواره یکی از آرزوهای دیرین بشر این بوده که از این تغییر و تحول در راه ایجاد یک جامعه‌ی آرمانی و ایده‌آل استفاده کند. اما آنچه در این میان مهم به نظر می‌رسد این است که اگرچه توسعه و پیشرفت امری اجتناب‌ناپذیر است ولی حدود مرز آن نیز باید مشخص باشد و سرعت فزاینده‌ی آن متناسب با زیرساخت‌ها و بسترهای هر جامعه باشد. به عبارت دیگر، توسعه باید پایدار باشد، یعنی هم رشد کمی و هم رشد کیفی را در ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... فراهم آورد. بحث از پایداری و توسعه پایدار بدون توجه به شهر و شهرنشینی بی‌معنا خواهد بود، چراکه توسعه بی‌برنامه شهر، منجر به ناپایداری در شهر و برهم زنده توسعه‌ی متوازن می‌شود. در پژوهش حاضر تلاش شده است تا نقش فرهنگ و به‌ویژه فرهنگ شهری بر توسعه پایدار شهر فولادشهر آن‌هم به دلیل تنوع قومی زیاد در این شهر مورد بررسی قرار گیرد. به این منظور ابتدا مفاهیم کلیدی تحقیق مورد بررسی قرار گرفت و سپس بر اساس مدل‌های موجود در زمینه‌ی توسعه پایدار که اختصاصاً نقش فرهنگ را به‌عنوان عاملی استراتژیک در نظر می‌گیرند، فرضیات تحقیق تعریف و با استفاده از پرسش‌نامه‌ای که روایی و پایایی آن به تأیید رسید و با استفاده از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و تاو b کندال، مورد آزمون قرار گرفت. همچنین از این آزمون‌ها برای بررسی رابطه سابقه خدمت افراد (متغیر تعدیل‌کننده) با توسعه پایدار و از آزمون t من-ویتی برای مقایسه توسعه پایدار بر اساس جنسیت و وضعیت تأهل استفاده شد و نهایتاً این فرضیات مورد تأیید قرار گرفت؛ اما رابطه معنی‌داری بین سابقه خدمت و توسعه پایدار یافت نشد.

واژه‌های کلیدی

فرهنگ، توسعه، فرهنگ شهری، توسعه پایدار.

مقدمه

یکدیگر برمی گردد و هر دو جنبه فردی و جمعی زندگی را در برمی گیرد (UNESCO 1997).

توسعه نیز عبارت است از تغییر در ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی به گونه‌ای که نه تنها رشد کمی جامعه را به همراه داشته باشد، بلکه تغییرات کیفی در شیوه‌های زندگی، رفاه اجتماعی، بالندگی فرهنگی، زیرساخت‌های اقتصادی و غیره را نیز فراهم آورد. توسعه فرایندی است که طی آن باورهای فرهنگی، نهادهای اجتماعی، نهادهای اقتصادی و نهادهای سیاسی به صورت بنیادی متحول می‌شوند تا متناسب با ظرفیت‌های شناخته شده سطح رفاه جامعه ارتقا یابد (بنیانیان ۱۳۸۶). توسعه مفهومی است که هدف غایی آن بالا بردن معیارهای زندگی تمام مردم است. برای اینکه بتوان یک توسعه را پایدار نامید، باید دارای چهار مشخصه باشد که عبارت است از: (قرخلو ۱۳۸۵).

اول: بهره‌وری که یک معادله‌ی پویا بین سیستم طبیعی و سیستم اجتماعی - اقتصادی ایجاد می‌کند و تولید غذا و کالاها را برای مردم تضمین می‌کند، بدون اینکه به سیستم ضرری برساند.

دوم: عدالت که در واقع مبین ظرفیت جامعه در توزیع عادلانه‌ی فرصت‌ها و تهدیدهایی که ناشی از کاربرد یا تغییر سیستم‌های طبیعی پیرامون هستند، می‌باشد. این اصطلاح درباره‌ی توزیع ثروت نیز به کار می‌رود.

سوم: انعطاف‌پذیری که مبین ظرفیت جامعه در واکنش به فشارهای طبیعی یا تحمیلی یا ضربه‌های ناگهانی است. انعطاف‌پذیری یعنی قابلیت سیستم برای ترمیم یا نگهداری سطح بهره‌وری در بی‌نظمی‌های کوتاه یا طولانی مدت.

چهارم: ثبات یعنی ظرفیت جامعه در ادامه‌ی استفاده یا تغییر فرایند سیستم‌های طبیعی بدون دگرگونی‌های شدید.

در رهیافتی دیگر، توسعه پایدار را می‌توان در ابعاد سه‌گانه محیطی (هم طبیعی و هم ساخته شده)، ابعاد اقتصادی (هم اجتماع محلی و هم کسب و کار) و ابعاد اجتماعی (هم میزبان و هم بازدیدکننده) خلاصه کرد. شناخت این سه جنبه ارزش برابری دارد و لازم است هر سه جنبه مورد مطالعه قرار گیرد. برای موفقیت در توسعه پایدار روابط متقابل این سه جنبه باید شناخته شود و این در حالی است که در اکثر تحقیقات تنها بر جنبه‌های محیطی و اقتصادی توسعه تمرکز شده است (رضوانی ۱۳۸۷). امروز پایداری به این مفاهیم هم خلاصه نمی‌شود، دستیابی به درآمد عادلانه، سرپناه مناسب، احساس راحتی، ساخت یک اقتصاد قوی و شهری قابل قبول، تلاش جهت حفاظت از محیط‌زیست، تلاش باهدف حفظ گروه‌های اجتماعی موجود و ارائه‌ی اشکال نوین اداره شهر و کنترل آن از جمله مهم‌ترین

بخش بزرگی از مشکلاتی که امروزه توسط توسعه‌ی شتابان شهرها و گسترش شهرنشینی بوجود آمده است، ریشه در سطح فرهنگ عمومی شهرنشینی دارد و همین مسئله باعث به هم ریختگی توازن فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی شهرها شده است (موسی کاظمی و دیگران ۱۳۹۳).

همچنین این توسعه‌ی شتابان منجر به مطرح شدن اصل توسعه پایدار شده است و ناهنجاری‌های فرهنگی موجود هم بیشتر به ناپایداری‌های توسعه دامن زده است تا به پایداری آن. هرگاه در تعیین خط‌مشی‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، زمینه‌های فرهنگی مورد توجه قرارگیری، روند توسعه سریع‌تر و پایدارتر خواهد بود (پوراحمد و شماعتی ۱۳۸۴). چراکه توسعه پایدار حاصل فعالیت‌های عمدتاً بومی و همراه با آگاهی تک‌تک افراد است، که باید اساس توسعه جامعه انسانی قرار گیرد. انسان را به هیچ وجه نباید جدا از طبیعت، فرهنگ و محیط فرض کرد و بی‌توجهی به انسان به عنوان اساسی‌ترین رکن توسعه، از مهم‌ترین دلایل شکست و ناکامی‌های نظریات توسعه است و واضح است که فرهنگ به عنوان یک مقوله انسانی نقش مهمی در توسعه پایدار و امنیت محیط ایفا می‌کند (کیارستمی ۱۳۹۳). در این مقاله تلاش شده است تا اثرات پیشرفت فرهنگی مردم فولادشهر بر توسعه پایدار آن مورد بررسی قرار گیرد. نیاز به پژوهش‌های وسیع و کاربردی در این زمینه از دلایل اصلی انجام تحقیق حاضر می‌باشد. چراکه فولادشهر به علت وجود صنایع مادر در شهرستان لنگان از مهاجرت‌پذیری بالایی برخوردار بوده و همین امر سبب تنوع اقوام و فرهنگ‌ها در این شهر شده است. در این تحقیق، ابتدا مبانی نظری تحقیق بیان می‌شود و در ادامه به بیان چارچوب نظری تحقیق، پیشینه تحقیق، فرضیات تحقیق، روش تحقیق، تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتایج حاصل از آن پرداخته می‌شود و در نهایت پیشنهادها و راه کارهایی ارائه می‌گردد.

مبانی نظری تحقیق

توسعه و فرهنگ از جمله عواملی هستند که معانی گسترده‌ای را در برمی‌گیرند. فرهنگ در مفهوم عام خود، کلیت تامی از ویژگی‌های معنوی، مادی، فکری و احساسی است که یک گروه اجتماعی را مشخص می‌کند. فرهنگ نه تنها هنر و ادبیات را در بر می‌گیرد، بلکه شامل آیین‌های زندگی، نحوه‌ی زندگی و تعامل انسان‌ها، نظام‌های ارزشی، سنت‌ها و باورهاست (McKinley s1997). این بیان انسان‌شناسانه از فرهنگ به نحوه‌ی زندگی و تعامل انسان‌ها با

مرد، فرزندان و جوانان و بزرگسالان و سالخورده‌گان، در این مدل چهارعنصر اصلی را قطع می‌کنند. هر یک از این چهار بخش برای مفهوم دادن به سلامت و رفاه عمومی جامعه‌ی بومیان حیاتی تلقی می‌شود (امیری، رحمانیان، و غفاری ۱۳۹۲).

در رویکرد دیگری بانام رویکرد طبقه خلاق که توسط فلوریدا مطرح شده است، کارگران ماهر با تحرک مکانی بالا و دارای دانش اقتصادی به مکان‌هایی جذب می‌شود که فرصت‌های استخدامی معین و خوشایندی از قبیل کیفیت زندگی را فراهم می‌کند یعنی به یک حوزه‌ی اجتماعی مجهز که در آن بر روی تمامی اشکال خلاقیت هنری و فرهنگی و نیز تکنولوژیکی و اقتصادی گشوده است. این حوزه فراهم‌کننده‌ی بنیان زیست‌بوم یا سکونتگاهی است که در آن اشکال چندبعدی خلاقیت ریشه می‌گیرند و پرورش می‌یابند (عطافر و آفاسی ۱۳۹۱).

یکی از بسط‌های نظریه‌ی فلوریدا، مفهوم شهر خلاق و توسعه‌ی فرهنگی شهر بر اساس خلاقیت‌ها و فرهنگ شهر است. اگر نظریه‌ی فلوریدا بر مؤلفه‌های فرهنگی برای توسعه شهر و به‌منظور جذب یک طبقه‌ی خلاق یا کارگران ماهر با تحرک مکانی بالا و دارای دانش تأکید می‌کند، رویکرد شهر خلاق بر خود فضای شهر به‌مثابه‌ی هدف اصلی توسعه‌ی فرهنگی تمرکز دارد. این رویکرد اساساً مبتنی بر راهکارهای توسعه‌ی فرهنگی یونسکو بوده و بر این امر تأکید می‌کند که هر شهر باید بر اساس بهترین عناصر تاریخی، موقعیت جغرافیایی و منابع انسانی‌اش، سیاست‌گذاری‌های فرهنگی خاص خود را تدوین و اجرا نماید (عطافر و آفاسی ۱۳۹۱).

پیشینه تحقیق

در زمینه فرهنگ شهری و توسعه پایدار شهرها تحقیقات زیادی در کشور ما صورت گرفته است. این امر مبین آن است که مسئله توسعه پایدار، یکی از دغدغه‌های اصلی مسئولان، محققان و مدیران شهری کشور است و عوامل زیادی، آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

لطیفی (۱۳۸۲) طی تحقیقی با عنوان توسعه شهری پایدار و توسعه فرهنگی، این مسئله را عنوان کرده که توسعه پایدار شهری از موضوعات مهم توسعه از دهه هشتاد به بعد است و در قالب جهانی‌شدن و نیز محلی‌گرایی بر تمام دنیا سایه افکنده است. همچنین دو مفهوم توسعه فرهنگی و توسعه پایدار شهری در ادبیات برنامه‌ریزی شهری کاربرد زیادی یافته و غالباً در کنار هم قرار می‌گیرند؛ یعنی توسعه فرهنگی ضرورتاً می‌تواند به توسعه پایدار شهری کمک نماید (لطیفی ۱۳۸۲). در تحقیقی که با عنوان تأثیر فرهنگ و

محورهای پایداری شهری به شمار می‌آید (کاظمی ۱۳۸۵). به‌عبارت‌دیگر شهر پایدار شهری است که در آن بهبود در عدالت اجتماعی، تنوع و امکان زندگی باکیفیت مطلوب، تحقق یابد (عزیزی ۱۳۸۰).

از میان مدل‌ها و رویکردهای بی‌شماری که در ارتباط با توسعه پایدار مطرح شده است، برخی مدل‌ها عامل فرهنگ را به‌عنوان عاملی مهم و تأثیرگذار در توسعه پایدار تعریف کرده‌اند. از جمله‌ی مهم‌ترین این مدل‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

□ مدل چهار رکنی پایداری که هاوکز^۱، محقق استرالیایی ارائه کرد. هاوکز که تحلیلگری فرهنگی است، برای اولین بار در سال ۲۰۰۱ کتابی با عنوان «رکن چهارم پایداری: نقش اساسی فرهنگ در سیاست‌گذاری عمومی» نوشت. این مدل چهار بعد به‌هم‌پیوسته‌ی توسعه را در بردارد: مسئولیت زیست‌محیطی، سلامت اقتصادی، برابری اجتماعی و حیات‌بخشی فرهنگی. هاوکز با پیشنهاد اندازه‌گیری‌های عملی برای یکپارچگی، نیاز به نگرشی فرهنگی در امر سیاست‌گذاری عمومی را خاطر نشان می‌کند. مدل چهارستونی پایداری تأیید می‌کند که پویایی و حیات جامعه و کیفیت زندگی به‌طور تنگاتنگی مرتبط با حیات‌بخشی و پویایی اشتغال، هویت، بیان و بزرگداشت فرهنگ آن است (امیری، رحمانیان، و غفاری ۱۳۹۲).

مدل چهار عاملی رفاه و رشد جامعه که وزارت فرهنگ و میراث فرهنگی کشور نیوزیلند ارائه کرد، همانند سایر مدل‌ها، هر چهار عامل توسعه را به‌هم‌پیوسته می‌بیند. نکات اصلی این مدل عبارت‌اند از:

- رفاه و رشد جامعه در محوریت و مرکزیت سایر عوامل قرار گرفته است.

- رفاه و رشد هنگامی بهبود می‌یابد که هر چهار عامل رفاه به شکل مؤثری حول مرکز حرکت کنند.

- هر چهار عامل وزن مساوی دارند (امیری، رحمانیان، و غفاری ۱۳۹۲).

مدل صندلی چرخ‌دار^۲ که مرکز تحقیقات سیاست محلی شهر ونکوور ارائه کرد و ناتان کاردینال^۳ و امیلی آدین^۴ در گزارش زندگی شهری بومی از مدل مشابه چرخ صندلی چرخ‌دار به‌عنوان چارچوبی مرجع برای تعیین رده‌ها و شاخص‌های مختلف به‌منظور کشف و مستندسازی وضعیت بومیان اطراف ونکوور استفاده کردند. چرخ موردنظر چهار جهت را نمایش می‌دهد: شمال زیست‌محیطی، جنوب اجتماعی، غرب اقتصادی و شرق فرهنگی. شرق نمایانگر فرهنگ و خانواده است زیرا در فرهنگ بومیان آغاز همه‌چیز از شرق یعنی محل طلوع خورشید است. چهار بخش کلیدی در جوامع بومیان زن،

(پورتال شهرداری فولادشهر). نگارنده با بررسی نقاط قوت و ضعف این شهر و همچنین فرصت‌ها و تهدیدات محیطی که این شهر را فرا گرفته است، چارچوب نظری تحقیق را تدوین کرده است. این چارچوب ارتباط پنج مؤلفه‌ی اعتمادسازی مدیران، عملکردهای فرا جناحی، ایجاد تحولات اخلاقی راهبردی، توجه به سرمایه‌های فرهنگی و فضاهای فرهنگی مناسب را با توسعه پایدار می‌سنجد.

فرضیات تحقیق

- بین اعتمادسازی مدیران در میان مردم و توسعه پایدار فولادشهر رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.
- بین عملکردهای فرا جناحی و توسعه پایدار فولادشهر رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.
- بین ایجاد تحولات اخلاقی راهبردی و توسعه پایدار فولادشهر رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.
- بین توجه به سرمایه‌های فرهنگی و توسعه پایدار فولادشهر رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.
- بین وجود فضاهای فرهنگی مناسب و توسعه پایدار فولادشهر رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی، از نظر گردآوری داده‌ها، توصیفی و از میان انواع تحقیق‌های توصیفی، از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر، ساکنین محله‌های مختلف این شهر می‌باشد که سابقه‌ی زندگی و کار آن‌ها در این شهر به بیش از بیست سال می‌رسد. از رابطه زیر برای تعیین اندازه نمونه استفاده شده است:

$$n = \frac{N \times Z^2 \frac{\alpha}{2} \times P \times (P-1)}{\epsilon^2 \times (N-1) + Z^2 \frac{\alpha}{2} \times P \times (P-1)} \cong 70 \quad (1)$$

$$(\epsilon = 0.05, P = 0.5, Z^2 \frac{\alpha}{2} = 1.96, N = 90)$$

ابزار جمع‌آوری داده‌ها

ابزار اصلی گردآوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه بوده است. برای این تحقیق دو پرسشنامه محقق ساخته تهیه گردیده است. محقق با بررسی دقیق ادبیات موضوع و پرسشنامه‌های موجود و بومی‌سازی آن‌ها در رابطه با جامعه آماری و پس از بررسی نظرات متخصصان اقدام به طراحی پرسشنامه کرده و سعی کرده است که پرسشنامه تا حد امکان کوتاه بوده و به آسانی قابل درک باشد. همچنین روایی پرسشنامه‌ها از نوع روایی محتوایی است.

مشارکت شهروندی در توسعه پایدار شهری در سال ۹۰ صورت گرفت، مشخص شد یکی از راه‌های اساسی که می‌تواند شهرهای امروزی را به اهداف آرمان شهر گرایان نزدیک سازد توجه به اصل پایداری شهرها می‌باشد و در این میان توجه به فرهنگ شهروندان و نیز امر مشارکت آنان در شهرها می‌تواند نقش مهمی را در رسیدن به اصل توسعه پایدار شهری ایفا نماید (سنایی و حسین زاده ۱۳۹۰). در پژوهش دیگری که در سال ۹۳ در رابطه با نقش فرهنگ در توسعه پایدار شهری در کشورهای در حال توسعه انجام شد، محققین به این مسئله اشاره کرده‌اند که پایداری، مجموعه‌ای از وضعیت‌هاست که در طول زمان دوام دارد و توسعه، فرایندی است که طی آن، پایداری می‌تواند اتفاق بیفتد. همچنین وجود رابطه و پیوند قوی میان فرهنگ و توسعه پایدار اقتصادی - اجتماعی در این زمینه تأثیر بسیاری دارد. امروزه رشد شهرنشینی و شهرگرایی در جهان رو به افزایش است و توسعه شهری زمانی پویا خواهد بود که در ارتباط نزدیک با توسعه فرهنگی و در واقع بخشی جدایی‌ناپذیر از آن باشد (زراعت‌پیشه و حسینی ۱۳۹۳).

چارچوب نظری تحقیق

با توجه به اینکه تحقیق مورد نظر در شهر فولادشهر انجام شده است و این شهر ویژگی‌های منحصر به فرد خود را دارد، لذا با مطالعه‌ی مدل‌ها و رویکردهای فوق و تجزیه و تحلیل آن‌ها، چهارچوب مفهومی که برای این تحقیق بومی‌سازی شده باشد و بتواند به بهترین نحو ممکن تأثیر فرهنگ شهری بر توسعه پایدار فولادشهر را نشان دهد تهیه و تنظیم گردید.

فولادشهر از جمله شهرهای جدید کشور محسوب می‌شود که به دلیل مشکلات زیرساختی نیازمند توجه جدی مسئولان است. این شهر به علت وجود صنایع مادر در شهرستان لنجان از مهاجرت پذیری بالایی برخوردار بوده که این خود سبب تنوع اقوام و فرهنگ‌ها در این شهر شده است. حضور اقوام مختلف با آداب و رسوم متفاوت در فولادشهر می‌تواند زمینه خوبی برای فعالیت‌های فرهنگی و گردشگری در این شهر ایجاد کند؛ بنابراین می‌توان نسبت به جمع‌آوری اطلاعات تاریخی و مردم‌شناسی این اقوام به منظور انسجام بخشی به هویت، فرهنگ و تمدن اقدامات مؤثری انجام داد. همچنین نیاز مبرم فولادشهر با ۸۵ هزار نفر جمعیت نسبتاً جوان، به پایگاه‌های فرهنگی فعال که همپای تغییر و تحولات روز فرهنگی حرکت کند، از دغدغه‌های اصلی شهرداری و شورای شهر فولادشهر است. البته وجود باشگاه فرهنگی - ورزشی ذوب آهن اصفهان و نیز پردیس سینما فرهنگ تا حدی پاسخگوی این نیازها بوده است

تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها ابتدا با استفاده از آمار توصیفی، جدول‌های فراوانی، نمودار ستونی و جعبه‌ای؛ توصیفی از ویژگی‌های عمومی (مشخصات فردی)، سؤالات پرسشنامه و متغیرهای تحقیق ارائه شد. سپس با استفاده از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و τ_b کندال، رابطه فرهنگ شهری و توسعه پایدار مورد بررسی قرار گرفت. همچنین از این آزمون‌ها برای بررسی رابطه سابقه خدمت افراد (متغیر تعدیل‌کننده) با توسعه پایدار و از آزمون U من-ویتی برای مقایسه توسعه پایدار بر اساس جنسیت و وضعیت تأهل استفاده شد (سطح معنی‌داری در این پژوهش ۰/۰۵ است). نتایج حاصل از آزمون فرضیات تحقیق به‌طور خلاصه در جدول (۱) قابل مشاهده است، نتایج حاصل از هر فرضیه نیز به تفکیک ارائه شده است و نقش متغیرهای تعدیل‌کننده نیز مشخص شده است:

جدول (۱). ضرایب همبستگی بین متغیرهای تحقیق منبع: (نگارندگان)

متغیرها	آزمون اسپیرمن		تاو b کندال	
	Rs	-p مقدار	τ_b	p مقدار
اعتمادسازی مدیران	۰/۱۹۰	۰/۰۱۶	۰/۱۳۹	۰/۰۱۹
توسعه پایدار				
عملکردهای فراجناحی	۰/۲۸۱	۰/۰۰۰	۰/۲۳۷	۰/۰۰۰
توسعه پایدار				
توجه به تحولات اخلاقی	۰/۴۱۸	۰/۰۰۰	۰/۳۵۶	۰/۰۰۰
توسعه پایدار				
توجه به سرمایه‌های فرهنگی شهر	۰/۳۲۸	۰/۰۰۴	۰/۲۶۵	۰/۰۰۴
توسعه پایدار				
فضاهای فرهنگی مناسب	۰/۰۵۳	۰/۳۹۵	۰/۰۵۵	۰/۳۵۰
توسعه پایدار				
سابقه‌ی کار	-/۱۱۵	-/۱۵۹	-/۰۹۱	-/۱۵۳
توسعه پایدار				

- فرضیه اول عبارت است از بین اعتمادسازی مدیران و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد.
با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن $(\tau_s=0/190)$ و ضریب همبستگی تاو $(\tau_b/237=0/019)$ مقدار $p=0/016$ گزارش شده می‌توان استنباط کرد بین اعتمادسازی مدیران و توسعه پایدار افراد رابطه معنی‌داری وجود دارد که دلیل بر وجود رابطه مثبت بین دو متغیر می‌باشد.

- فرضیه دوم عبارت است از بین عملکردهای فراجناحی و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد.
با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن $(\tau_s=0/281)$ و ضریب همبستگی تاو $(\tau_b/237=0/000)$ مقدار $p=0/000$ گزارش شده، می‌توان

استنباط کرد بین عملکردهای فراجناحی و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد که دلیل بر وجود رابطه مثبت بین دو متغیر می‌باشد.

- فرضیه سوم عبارت است از بین توجه به تحولات اخلاقی و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد.

با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن $(\tau_s=0/418)$ و ضریب همبستگی تاو $(\tau_b/356=0/000)$ مقدار $p=0/000$ گزارش شده می‌توان استنباط کرد بین توجه به سرمایه‌های فرهنگی شهر و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد که دلیل بر وجود رابطه مثبت بین دو متغیر می‌باشد.

- فرضیه چهارم عبارت است از بین توجه به سرمایه‌های فرهنگی شهر و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد.

با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن $(\tau_s=0/328)$ و ضریب همبستگی تاو $(\tau_b/265=0/004)$ مقدار $p=0/004$ گزارش شده می‌توان استنباط کرد بین توجه به سرمایه‌های فرهنگی شهر و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد که دلیل بر وجود رابطه مثبت بین دو متغیر می‌باشد.

- فرضیه پنجم عبارت است از بین وجود فضاهای فرهنگی مناسب و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد.

با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن $(\tau_s=0/053)$ و ضریب همبستگی تاو $(\tau_b/350=0/395)$ مقدار $p=0/395$ گزارش شده می‌توان استنباط کرد بین وجود فضاهای فرهنگی مناسب و توسعه پایدار رابطه معنی‌داری وجود دارد که دلیل بر وجود رابطه مثبت بین دو متغیر می‌باشد. - بین سابقه کار افراد و توسعه پایدار برای آنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن $(\tau_s=0/115)$ و ضریب همبستگی تاو $(\tau_b/091=-0/153)$ مقدار $p=0/153$ گزارش شده، می‌توان استنباط کرد بین سابقه کار افراد و توسعه پایدار آنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

- توزیع توسعه پایدار برای شهروندان زن و مرد یکسان است (جدول (۲)).

جدول (۲). آمارهای توزیع توسعه پایدار افراد برحسب جنسیت منبع: (نگارندگان)

میانگین رتبه‌ها	فراوانی	جنس	توسعه پایدار
۷۶/۴۹	۵۵	مرد	۶۴۲/۵
۸۴/۲۵	۱۵	زن	
p مقدار	Z آماره		
۰/۵۹۱	-۰/۵۳۷		

- توزیع توسعه پایدار برای شهروندان متأهل و مجرد یکسان است (جدول (۳)).

جدول (۳). آمارهای توزیع توسعه پایدار افراد برحسب وضعیت تأهل
منبع: (نگارندگان)

توسعه پایدار	جنس	فراوانی	میانگین رتبه‌ها
	متأهل	۵۹	۷۵/۶۹
مجرد	۱۱	۱۰۰/۸۱	
آماره U من-ویتنی		آماره Z	p مقدار
۳۸۲/۵		-۱/۵۳۷	۰/۱۱۷

نتیجه‌گیری

طی سال‌های اخیر مقوله‌ی توسعه پایدار به‌ویژه در شهرها بسیار مورد توجه قرار گرفته است و در دو سطح خرد و کلان مطرح شده است. کیفیت زندگی انسان ارتباط مستقیمی با مفهوم توسعه دارد و با توجه به این که بسیاری از انسان‌ها در مکانی به نام شهر زندگی می‌کنند که محل برقراری اکثر ارتباطات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نیز می‌باشد مسائل شهری زیادی می‌توانند کیفیت زندگی انسان را دستخوش تغییر و دگرگونی قرار دهند و در این شرایط در راستای افزایش و بهبود کیفیت زندگی انسان توجه به مقوله‌ی توسعه پایدار یا پایداری در شهر مطرح می‌شود. بررسی مسائل مربوط به پایداری زمانی ملموس می‌شود که نمود عملی آن شکل گرفته باشد و منجر به نتایج موفقیت آمیزی گردد. شهر فولادشهر که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفته است، از جمله شهرهایی است که دارای موقعیت خاصی در استان اصفهان است. از طرفی یکی از نزدیک‌ترین شهرها به شرکت ذوب آهن و شهرک صنعتی اشترجان می‌باشد، لذا افراد جویای کار تمایل دارند در این قطب‌های صنعتی جذب و در این شهر سکونت یابند. از طرف دیگر به دلیل اجرای پروژه‌های مربوط به مسکن مهر در این شهر تمایل به ماندن و سکونت در این منطقه زیاد است. این شهر به شدت مهاجرپذیر بوده و اقوام و قومیت‌های متفاوتی از سالیان دور در آن ساکن بوده‌اند. تفاوت قومیت‌ها و غیربومی بودن آن‌ها، باعث بوجود آمدن تفاوت‌های فرهنگی زیادی شده است. لذا توجه به مسائل فرهنگی این شهر برای توسعه و پایداری این شهر بسیار ضرورت دارد. متغیرهای تحقیق نیز بر اساس مهم‌ترین دغدغه‌های فرهنگی مردم این منطقه که به پایداری شهر آن‌ها کمک می‌کند انتخاب شده‌اند. پیشنهادها زیر می‌توانند کمک شایانی به مدیران و علاقه‌مندان به حوزه‌های فرهنگی توسعه پایدار ارائه دهد.

- در این شهر کوچک هنرمندان و فرهیختگان زیادی وجود دارند که بدون هیچ چشم‌داشتی مشغول فعالیت و آموزش

جوانان هستند. اگر تعاملات این افراد از طریق نهادسازی اجتماعی و شکل‌گیری سازمان‌های مردم‌نهاد صورت گیرد، می‌توان با مشارکت مردمی و ایجاد هم‌افزایی مثبت به تحقق جامعه پایدار کمک کرد.

- مدیران و خدمتگزاران مردم باید خود را مقید به عملکردهای فراجناحی کنند و اساس کار را بر برطرف کردن نیازهای همه‌ی اقشار منطقه و بر پایه‌ی عدالت و انصاف بنیان‌گذاری کنند.

- یک شهر پایدار نیازمند یک محیط پایدار و ایمن برای ساکنانش است. زمانی که اطمینان و اعتماد فرد نسبت به ایمنی و امنیت کاهش یابد توانایی شخص برای زندگی مناسب به‌طور چشمگیری کاهش می‌یابد. لذا لازم است در شهر فولادشهر برنامه‌ریزی‌های راهبردی و کلان‌بیشتری در جهت اقدامات اخلاق مدارانه و خانواده محور صورت گیرد تا پایداری شهر تسهیل شود.

- بهتر است به دلیل کوچک بودن شهر، مشارکت اهالی در تصمیم‌گیری و اجرای پروژه‌های شهری بیشتر شود. این مسئله باعث هویت بخشی به اهالی محلات مختلف شده و به حفظ فضای شهری کمک زیادی خواهد کرد.

- این شهر نیاز مبرم شدیدی به فضاهای فرهنگی مناسب دارد که مردم در آن بتوانند با آرامش و امنیت کامل اوقات فراغت خود را با تفریحات و سرگرمی‌های سالم سپری کنند. البته افتتاح پردیس سینما فرهنگ و وجود باشگاه فرهنگی - ورزشی ذوب آهن تا حدی پاسخگوی این نیازها بوده است ولی به‌هیچ‌وجه کافی نیست.

- لازم است در این شهر به‌طور مداوم نمایشگاه‌هایی از فرهنگ و هنر اقوام مختلف برگزار شود تا با آشنایی مردم با اصالت و عمق این فرهنگ‌ها و ایجاد نقاط مشترک بین آن‌ها، همکاری و همدلی آن‌ها با یکدیگر بیشتر شود.

- لازم است شهرداری فولادشهر کیفیت زندگی محلات نابسامان را از طریق تزریق امکانات زیستی و خدمات مورد نیاز زندگی ساکنان آن بالا ببرد تا اهالی این مناطق بتوانند از رفاه نسبی برخوردار شوند.

- بانوان این منطقه در داشتن فضاهایی اختصاصی برای انجام امور ورزشی، آموزشی و تفریحی در مضیقه هستند و این مسئله همت مسئولان در جهت ایجاد نشاط و سرزندگی در بانوان می‌طلبد.

- در نهایت اینکه برای رسیدن به پایداری، توجه به نقش مردم و شهروندان و فرهنگی که برخاسته از همین مردم است از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چراکه رسیدن به راهبردهای شهر پایدار را بهتر و سریع‌تر امکان‌پذیر می‌سازد.

پی‌نوشت‌ها

عطافر، علی، و سعید آقاسی. ۱۳۹۱. طراحی و ارائه‌ی مدل سنجش توسعه‌ی فرهنگی شهری بر اساس رویکردهای تفکر هوشمند و ظرفیت‌سازی فرهنگی. فصلنامه مطالعات شهری ۲(۴): ۱۱۱-۱۴۲.

قرخلو، مهدی، و سید هادی حسینی. ۱۳۸۵. شاخص‌های توسعه پایدار شهری. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای ۴(۸): ۱۵۷-۱۷۷.

کاظمی، محمد. ۱۳۸۵. مدیریت گردشگری. تهران: انتشارات سمت.

کیارستمی، جاوید. ۱۳۹۳. نقش باورهای فرهنگی در توسعه پایدار. نشریه الکترونیکی آوای قصران (شهرداری اوشان فشم) ۴۱. <http://www.ghasranshahrdari.ir/DesktopModules/Articles/ArticlesView.aspx?TabID=1&Site=DouranPortal&Lang=fa-IR&ItemID=9&mid=14016>

لطیفی، غلامرضا. ۱۳۸۲. توسعه شهری پایدار و توسعه فرهنگی. فصلنامه علوم اجتماعی ۱۰(۲۲): ۱۵۳-۱۳۱.

موسی کاظمی، سید مهدی، محمدتقی رهنمایی، قدیر فیروز نیا، و محسن گلپایگانی. ۱۳۹۳. عملکرد مراکز آموزش عالی در توسعه پایدار فرهنگ شهری. فصلنامه انجمن جغرافیای ایران ۱۲(۴۰): ۲۹-۴۵.

McKinley, Terry. 1997. Cultural Indicators of Development, UNESCO, UNRISD. Paris.

UNESCO, UNRISD. 1997. Towards a World Report on culture and development: Constructing cultural statistics and indicators, Report of the Workshop on Cultural Indicators of Development, Royaumont. http://www.fooladshahr.ir/c/journal/view_article_content?groupId=10207&articleId=11745&version=1.0

2. Medicine wheel approach to Sustainability
3. Nathan Cardinal
4. Emily Eden

منابع

امیری، مجتبی، علی غفاری، و حمید رحمانیان. ۱۳۹۲. بررسی وضعیت عوامل فرهنگی مؤثر بر مدیریت توسعه پایدار شهر تهران. مجله مدیریت دولتی ۵(۴): ۳۸-۱۹.

بنیانیان، حسن. ۱۳۸۶. خطمشی گذاری عمومی برای تقویت و تثبیت فرهنگ توسعه در ایران. تهران: امیرکبیر.

پوراحمد، احمد، و علی شماعتی. ۱۳۸۴. بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه علم جغرافیا. تهران: دانشگاه تهران.

رضوانی، محمدرضا. ۱۳۸۷. توسعه گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

زراعت پیشه، محسن، و سارا حسینی. ۱۳۹۳. نقش فرهنگ در توسعه پایدار شهری در کشورهای در حال توسعه. همایش ملی شهرسازی فرهنگ گرا، دانشگاه شیخ بهایی اصفهان.

سنایی، مجید، و سید حمید حسین زاده. ۱۳۹۰. تأثیر فرهنگ و مشارکت شهروندی در توسعه پایدار شهری. مقاله ارائه شده در نخستین همایش ملی آرمان شهر ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور.

عزیزی، محمدمهدی. ۱۳۸۰. توسعه شهری پایدار برداشت و تحلیلی از دیدگاه‌های جهانی. فصلنامه صفا ۱۱(۳۴): ۱۴.